

روزگار او در سفر سپری شد۔ در حدود ناگور قحطی مترگ اتفاق افتاد و پائے عام نفرت انگیزت و غیرت
 مادر و والد بہہ رازگار سپری شد۔ پدر بزرگوار را ہوارہ عزیمت جہاں گردی از خاطر نور آگین سرزیدی
 و دیدن بزرگان ہر سرزمین و در یوزہ فیض ایزدی نمودن بر پوشیدی لیکن آن کہ بالوی خاندان عفت
 خصمت نمیداد و سرکشی در خاطر سعادت فتل نبود و در کشاکش باطن بجز از دست شیخ فیاضی بخاری قدس
 سرہ پیوستند و شورش دل افزایش گرفت۔ آن سپر نورانی را از آقا ز آگہی نظر بہ لگانہ بندہ ایزدی افتاد
 و روشنی دل و سعادت جاوید روزی شد و در یوزہ ارادت و گزیدن روشنی معین نمود پانچ یافت کردیا
 نزدیکی یکے را بر قرآن ہدایت مے برآند و بر نہائی جو بندگان آگہی نام زو مے کنند عبد اللہ نام دارد گرامی لقب
 او خواجہ احرار خواهد بود۔ انتظار آن ہنگام نماید و آئین او بر گزیند خواجہ دریا ہنگام آبلہ پائے عرصہ نگاہی
 بود کہ در دستجوئے جان و اردی حقیقت دواد و داشتند چون وقت کار رسید آن پایہ وللا سفر الای
 یافت و ملتین خدا پر وہی اثر بر گرفت۔ گننامی را خلوت او فرمودند و بے تعیینی بدیشہ او مقرر شد۔
 در سخنان خواجہ بر جا کہ پدریشی تبصرے رود۔ این یگانہ روزگار را مے خوانند۔ فریب چہل
 سال در دیا جنتا بسر برد و در دشت و کوہ عشرت تنہائی اندوخت۔ صد و بیست
 سال عمر گرامی رسیدہ بود و آثار گری درونی همچنان افزایش داشت شبے پدر بزرگوار دریاں
 مقرر ولادت بچندے از خدائیان سعادت پذیردستان حقیقت مے گفت و بساکات
 دل افزوز بر فراز ظہور مے آمد۔ ناگاہ آواز آہے بگوش رسیدہ بارقہ آگہی بد نشید۔ ہر چند
 اندیشہ رفت۔ نشان نیافتند۔ روز دیگر بگاہ پوی سخت جستجوئے بسیار روشن شد کہ در خانہ
 کلالی آن بزرگ معنوی عزت گزین ست۔ از نور ارادت او زمانی دل بر آسود خاطر بہرینا گونے
 باز آمد پیوستہ چہار ماہ سعادت افزوزند و بنظر اکسیر روز افزوز او عیاری مے گرفتند۔ دریاں نزدیکی
 سفر ملک تقدس پیدا آمد و دل را بہ گوناگون حقائق برآمد و بر نہائی جو بندگان حقیقت اشارت
 رفت و بخوشدلی و فارغ البالی رخت ہستی بر بستند و دریاں نزدیکی نقادہ دو دمان عصمت کہ
 تربیت پدر بزرگوار فرمودی ازین خاکیان فنائی رود پوشیدہ و حادثہ مالابدفترت انداخت۔ پدر
 بزرگوار بائین تجرد و بصوب دریائے شور گام ہمت برداشت ہگی بیج آن بود کہ از ازل ز چہار دیوار معمورہ عالم
 پیمودہ آید و از گروہ ہا گروہ مردم بخش فیضی برگزفتہ شود۔ در احمد آباد بگوات بوالا بخاریر در پیوستند و
 دانشہائے تازہ آگہی آورد و ہر فن بزرگ سند عالی بدست آمد و در آئین مالک و شائعی و ابو حنیفہ جنبل
 گوناگون دریافت اصولاً و فروعاً بہم آردند و بہ نگاہ پوی سخت پایہ اجہاد روی نمود۔ اگر چہ باقیقت مے

بیناگان بزرگ بروش ابو حنیفہ انتساب داشتند لیکن ہموارہ کردار را با حوط آرایش دادی و
 بلا پنچہ نفس را دشوار آید برگزینی و از سعادت نشی و روشن ستارگی از علم ظاہر حقائق معنوی گزارا شد و
 نزد ہنگامہ صورت رہنمائے ملک حقیقت گشت۔ بسا کتب تصوف و اشراق بر خوانندہ فراوان کتاب نظر و قائلہ
 دیدہ شدہ خاصہ حقائق شیخ ابن عربی و شیخ ابن فارض و شیخ صدقہ خالدین قوثوی و بسیاری از
 اصحاب عیانی و بیانی نظر عاطفت انداختند و نہر تہائے بے اندازہ روداد و روشہای و عجب
 روشنی افزود از جلال نعم آہی آنکہ بلا زمت خطیب ابو افضل گارونی شرف اختصاص یافتند
 او از قدر و اتی و آدم شناسی بفرزندہی برگزفت و بہ آموزگار می گوناگون دانش بہت برگماشت و
 مراتب تحریک و بسیاری غوامض شفا و اشارات و دقائق تذکرہ و محیطی را تذکار فرمودند و سرایستان حکمت
 را طراوتے دیگر پدید آمد و بچہای بنیش را رواں پایہ دیگران فرو سپیدہ مرد خرد پزیرہ سعی فرمانروایان
 بجزات از شیراز بدیں دیار آمدہ بستان شناسائی را فروغے تازه آورد و از گروہا گروہ دانشوران روزگار
 دیدوزہ آہی کردہ بود لیکن در علوم حقیقی عقلی شاگرد مولانا جلال الدین روانی است بجناب مولوی
 نخست نزد والد خود اوائل مقدمات را اندوخت و پس ازاں در شیراز در درس مولانا محی الدین
 اشکبار و خواجہ حسن شاہ بقال بدانش آموزی نشست و این دو بزرگ از سر آمد تلامذہ
 سید شریف جرجانی اندوختے در بستان مولانا ہمام الدین گلباری کہ بر طوابع حاشیہ مفید
 دار فائدہ وقت نمود و چراغ دریافت افروخت و از بخت رہنمونی او را کشایشہائے غریب روداد و
 کتب حکمت را بجز رسیدہ مطالب آنرا بشیو از بانی آرایش داد و چنانچہ تصانیف او بران دلالت
 کند و محنت برگویدہ ہم دران مدنیہ فیض پدید بزرگوار را بشیخ عمر متوی کہ از اکابر اولیائے زمانہ بود۔
 عادت ملازمت روداد آن گوہر شب افروز دستگاہ عیار مندی تمام یافتہ آئین بزرگ نشی و متراکمانائی
 را بطرز کہ بر تعلقین فرمود و بسیاری باستانی سلاسل را اشطاریہ طیفوریہ و حشتیہ و سہروردیہ دریافتہ فیض
 پذیر آمدند ہم دران شہر مبارک ہم نشینی شیخ یوسف کہ از ہشیاران سر مست در بودگان آگاہ دل بود
 رسیدند و سرمایہ دیگر آہی اندوختند و ہموارہ مستہلک دریائے شہود بودی و ہرگز ادبی از آداب عبودیت
 از دست زرفتی از برکات گرامی صحبت در آرزوئے آن شدند کہ نقوش علمی از ساحت ضمیر ستردہ آید
 و دست از رسمیات باز داشتند و بحال مطلق گردندگان خوانائے رموز صفوت گاہ دل شناسا شدہ
 ازاں غریمت باز داشت و بزبان گوہر آموز گزارش نمود کہ سفر دریا را در بستہ اند بصوب دارالخلافہ
 آگرہ گام طلب یا بیزد و اگر آنجا کام بر بخشایدہ قدم بصوب ایران و توران برداشت و ہرچہ اشارت

رود و فرمان در رسد. رحل اقامت انداخت و علم رسمی طلیسان احوال خود گردانید بدین اشارت
 بهایول غری اوردی به هشت سال چهار صد و شصت و پنج جلالی مطابق چهارشنبه ششم محرم
 نهمصد و پنجاه بمقر سعادت دارالخلافه اگره خراسان آمدند عملاً یکروزه نزول سعودی فرمودند بدان
 معموره دولت شیخ علاءالدین مجذوب که برصفای قلب و خفایای قبول آگهی داشت. اتفاق
 صحبت افتاد. ایشان ازاں مستی به بسیاری آمدند فرمودند که فرمان ایزدی چنانست که درین
 شهر اقبال توقف افتد و ترک گردش نماید و گزین نویدها رسانیند و خاطر سفرگرا را
 آرامش بخشیدند بر ساحل دریای جون در جوار میر رفیع الدین صفوی الحسینی فرود آمدند و بایک
 از دوستان قریش که با علم و عمل آراستگی داشت نسبت تاہل روداد و بدان مرزبان محلہ آشنائی
 بدوستی کشید و آن دانائے حقیقت آموذ مقدم این نو باوہ شناسائی را متعظم شمرده بگرم خونی
 و کشادہ پیشانی پیش آمد. چون اسباب ثروت فراوان داشت. چنان خواہش فرمود
 کہ بدان لباس در آیند. از رہنمونی ستاره ویا ورمی توفیق پذیرفتند و آستانہ توکل
 خدایگان ہمت بے نیاز برگزیدہ براقبہ درونی و مباحثہ برونی پائے سعادت افشردند
 میر از سادات بزرگ حسنی حسینی اند. نختہ حال نیاکان او در مصنفات شیخ سخاوی مذکور
 است. اگرچہ وطن گاہ ایشان قریہ انگ شیرازست از دیر باز سیر حجاز نمایند و ہموارہ
 یک چندے درین دو جا بسر برند و ہنگامہ افاضت و استفا حدت گرم دارند. اگرچہ محقول و
 منقول را در پیش نیاکان قدسی نہاد اند و خت. لیکن تلمذ مولانا جلال دوانی جلالے دیگر یافت
 و در جزیرہ عرب انواع علوم نقلی از شیخ سخاوی مصری قاہری تلمذ شیخ ابن حجر عسقلانی
 برگرفت و چون در نہصد و پنجاه و چہار رخت بمنزل گاہ قدسی کشید والد بزرگوار ملتزم زاویہ
 خود شد. ہموارہ ہشت و شوی باطن و پاکیزہ داشتن گوہر طاہر ہمت گماشت و بکار
 ساز حقیقی روی تیار آورد و بدرس گوناگون علم اشتغال فرمود و گفتگوئے باستانی را در پوش
 حال خود گردانید و خواہش را زبان اژدہاوش برآید. تاہل ارادت گروہے احتیاط گزین
 سعادت آمود. اگر معلومی برسم اخلاص آوردی نختہ ازاں پذیرفتی و قدر و بایست گفتم دیگر
 را معذرت گفتی و دست ہمت بدان نیا لودی بکمر فرستی نشنگاہ او پناہ دانشوران و جائے
 بازگشت. بزرگ و کوچک آمد از حسد باخمن با بر ساختند از دوستی خلوت ہا آراستند نہ از دشمنین
 اندوہ راہ یافتی و نہ از پسین شادی شیرخان و سلیم خان و دیگر بزرگان در مقام آن شدند کہ از جو

سلطانی چیزے بگیرند و توبلی در خور قرار یابد۔ از اینجا کہ ہمت بلند بود و نظر عالی سرا از دو پیرایہ
افزایش منزلت گشت چون رہنمائی مردم در نہاد سررشتہ بودند و از درگاہ ایزدی فرمان راست
براری داشت و اشارہ اولیائے زمان یا در و مہربانی ہوا داران روز افزون ہوا رہ بآئینگان مجلس
و جویندگان آگہی بدہ کوئی فرمودی و بہر خوی تباہ مردم سرزنش کردی۔ ظاہر پرستان
خوشتن دوست رنج زدہ گشتی و اندیشہائے ناسرا نمودے چون بسج ہنگامہ آرائی در سویدائے
ضمیر نبود و غیرت معرکہ گیری دوکانداری پیرامون خاطر گمشدہ گشتی در حق سمرانی و نکو ہوش
بدکاران تخفیف رفتی و نہ بچارہ سنگائی رسیدگان پرخاش جوی توجہ بر گماشتی و بلائیں معنی ایزد
بیمال دوستان حقیقت نفس و فرزندان سعادت گزین کرامت فرمود۔ اگر چہ ہموارہ در
گفتگوئے علمی گرامی اوقات گزارش یافتی۔ لیکن در زمان افغانان و انشہائے حقیقی کمتر
بہ بیان آمدی و چون ماہیچہ بر ایات جہان بینی جنت آشیانی بتازگی ہندوستان را فروغ
دیگر بخشید چندے تورانی و ایرانی بہ دبستان آن شناسائی رموز انفسی و آفاقی پیوستند و باخمن
دانائی را رونقے دیگر پیدا آید۔ و تشنگان خشک سال تیز را میزا بہسا لبریز شدہ
ورہ سپاران اندیشہ گرائے در نہت گاہ آرامش جا گرفتند۔ ہنوز ہنگامہ گوی نہ پذیرفتہ بود کہ چشم
زخمے رسید و بہود دست چیرگی بر کشاد۔ نیکان روزگار بگوشہ نمود در شند و سفرنا کامی
پیش گرفتند۔ پدر بزرگوار را ز بیروئے دل در ہماں زاویہ عزلت ثبات پائی فرمود از تائید
ایزدی ہموکار دیدگان فرستادہ بمعذرات خواست و از سفارش آن حق سگال بسیاری
از تنگنائے غم بہ نہت گاہ شادی در آمدند۔ و در نخستین سال جلوس شاہنشاهی ہرا درنگ
خلافت چنانچہ سپند بر دولت افزونند و دفع عین الکمال انگارند۔ قحط سالی سترگ پدید
آمد و گرفتہ بلندی گرفت آن معمورہ تجراب شد و غیر از خانہ چند اثرے ماند۔ و وہائے
عام سر باری آن و شورشے بے اندازہ بر جہانیاں آسیب رسانید۔ و اکثر ہندوستان اس تنگدستی
و جانگرائی بود آن پیروشن ضمیر در ہماں زاویہ قدسی پائے ہمت افشردہ و گرد فتورے براں
صفوتکدہ نشست راقم شگرف نامہ دران ہنگام در سال پنجم بود و نیز آگہی چناناں بر پیش طاق
بنیش مے تافت کہ شرح آن بہ کابلد گفت مگنجد و اگر در آید بہ تنگنائے شنوائی زمانیان در نشود
و این سانچہ نیک بخاطر وارد و آگہی دیدہ دران دیگر معاضدان سختی روزگار خاندانہا ہرا فکند
و گروہا گروہ مردم فرو شدند۔ دران کاشانہ ہفتاد کس از ذکور و اثاث و حشر و بزرگ ماندہ

باشند۔ احوال روزگار را افراخی حال نشا و کوروش شان حیرت افزوی و کیمیاگری و سحر طرازی
 گمان بردی۔ گاہ یک سیر عمدہ روزی بہر سیدی و آن را بدیگہائے سفالین چو شائیدی می گوی
 تفسیدہ بدیں مردم قسمت یافتی و شکفت ترا نگر غم روزی دران منزل نبود و بجز اندیشہ
 پریشانی ایزدی چیزے بخاطر رائے گرفت و بجز محاسبہ نفسانی و مطالعہ اسفار حقیقت نشغل
 دیگر نبود۔ تا آنکہ رحمت ایزدی بر ہمگنان یافت۔ و دعائے سترگ چہرہ شادمانی بر فروخت
 ماہیچہ رایت شاہنشاہی پر تو انداخت و جہاں را بہ معدلت روز افزوں بدشتانی خاص
 بخشید بارگاہ خرد در بالمش آمد و کالائے آگہی را بہائے بزرگ نہادند فنون حکمت و انواع
 دانش در میان شد و بیانہائے تازه دورا تا دیدہائے بلند و دریافت ہائے گزیدہ پیدائی
 گرفت و گوناگون مردم از خزینہ عقل فوائد بیکای پروا شدند و خلوت کردہ آن نورانی سرشت مجمع دانشات
 ہفت کشور آمد و سخن بلندی گرا شد جسد ہائے افسردہ بر فروخت و ناتوان بینی بدگواران افزایش
 یافت و ادب آئین خویش سرگرم بودہ راہ رسم نہ سپردی و بردہ خواست نشسته راہ
 در بایست نہ شنافتی و مردم کم گذار کوتاہ ہیں بیتاب شدہ راہ افرا سپردند۔ بیشتری بگروہ ہمدویہ
 پیوند دادی و از گفتار پریشان داستانہا پرداختی و سادہ لوحان روزگار را بر آغایندی
 و نجیال تباہ بدل آزادی بگاد و نمودی۔ ہنگی دست آویز تباہ بسی ایناں سائنہ شیخ علماست
 گوہے در ہند باشندے رسید۔ محمد جو پوری را ہمدی موعود شمرند۔ دران مجالہ نمایند با علم
 و عمل و تہذیب اخلاق چندین نصوص را فراموش کردہ و درین مذہب غور نمایند
 در زمان سلیم خاں شیخ ملائی نام جوانی یا راستگی ظاہر و ظن بدیں و رطافا و دران
 مقرر سعادت نخستین بہ مناسبت انزو اختیار خرید بدیدن پدر بزرگوار آمد۔ فتنہ اندوزان
 بہانہ جو از زبان ہرزہ سرائی و اشہ و سرایہ گفتگو پدید آمد۔ علمائے زمان کہ نادان
 دانش فروش و زہر گہائے نوش نما اند۔ یکین او بر خاستند و بر گنجین پیوند عنصری و ہنہا
 آرا شدند و سچلہا درست۔ پدر بزرگوار بدیشان موافقت نہ نمود و عقل و نقل را معاصد انیاں
 نیافت و ریشکاہ مرزبان ہند و نشان معرکہ آرا شدند و پانہیشہ تباہ خویش راہ کوششہا پرورد
 و مسند آراے حکومت دانش نشان روزگار بہ عزم آورد و در جستجوئے حکم شرعی لگا و نمود و پدر
 بزرگوار را نیز در انجن طلب داشتند۔ چوں سخن از ایشان پر سید بر خلاف حرف سربان
 جاہ طلب پاسخ دادند۔ ازاں روز مگر کہیں بستہ بدیں آئین متمم گردانیدند۔ و در چنین معاملہ

که وجود مهدی از خبر احاد دست بعضی عناد چندان کوشش نمودند که از کار او سیری شد
 و بر نه بدگوهران آئین شلیح را مخنون ضمیر پیدا شده راه نکوش سپردند و آنستند که شناسایی
 دیگر خاصه درین هنگام یکی از سادات عراق را که یحیانه زمانه بود و علم را بعمل مقرون داشتی و گفت
 با کردار یکتائی بخشیدی. دامن با کور و تهمت گردانیدند و از توجه شاهنشاهی دست بدامن او نماند
 رسید. روزی در محفل بهایون گزارش نمودند که پیش نمازی میر و انیست که هر گاه گواهی او مردود
 باشد اقتدار چگونه سزاوار بود و در واقع چند از حقیقتهای پاسبانی به استنشها و آوردند که
 اشرف عراق را شهادت نتوان شنود و کار بر میر دشوار شد. چون رابطی اخوت
 داشت حقیقت را باز نمود. پدر بزرگوار بسا سخنان هوش افزا فرموده تسلی دادند و بر گفت
 و گوئی بدسگالان و پیرتر گردانیدند و پاسخ آن نقل چنان بر زبان گوهر آمد گذشت که معنی آن
 روایت نه نمیده اند. آنچه در کتب حنفی ازین باب نقل آورده اند عراق عرب مراد است
 نه عراق عجم چندین جا بدین معنی تصریح رفته و نیز تمیز کرده اند در میان اشرف اشرف
 و اشرف چه در مراتب پاداش فرمان پذیران را چهار گونه ساخته اند نخستین اشرف اشرف یعنی
 حکما و علما و سادات و اقیادوم اشرف و آن عبارت است از امر او کشا و زبان و امثال
 آن باشد سوم اوساط و آن را در محرقه و اهل بازار منحصراً و اشرف چهارم اوایی که بیاینها تشریف رسانند
 پاجیای و بر نه گردان و هر یک را با دافراه جدا انگاشته اند تا هنگام نیکوئی چسبال سلوک رود و
 کیفر بد کرداری هر کدام چگونه بود و الحق اگر هر یک کننده را یکسال مالش نمایند. پائے از شاهراه
 معدلت یک سو کرده باشند. میرانیز آگاهی بیاید و گوناگون نشاط اندوخت و از پاکد امنی
 خود و ناشناسانی حال بدگوهران نگاشته و شیخ بنظر بهایون در آورد و این خیره رویان هرزه
 سراور گوهرانی افتادند و چون معلوم شد که از کجا برگرفته اند و زین حسد ساختند و مثل این
 یا در بها چند بار بر ملا افتاد و سرمایه شورش ناشناسندگان گشت سبحان الله
 با آنکه گروه مردم اتفاق دارند و درین که هیچ کیشی نه آختانست که یک امر خلاف واقع
 ندارد و نه این چنین که همه بطلان امور باین معنی اگر یکی از شناسائی در مسئله بخلاف
 آئین خویشین تمسین نمایند. بسراک نرسند و بکس آن بر خیزند و پس از درازی سخن از آن نکوش
 باز به تشیع فسوب گردانیدند لیکن از حمایت آبی بدگوراپوسته گرد. نشر مساری برو نشستی و تشویر
 زده پائمال غم گشتی و از بدگوهری و نابینائی عبرت نگرفتی و بر همان بدسگالی حیل انداختی تا آنکه نیرنگی

کہتا ہے ویلے بھی روزگار نقشی شگرف در میان آور دو تفرقہ دسترگ چہرہ عیبت از وقت سال
 چہاں ہم الہی مطابق ہمد و ہفتاد و ہفت ہلالی پدر بزرگوار از گوشہ انزو ابر آمد و خنہائے
 عرب لو آورد۔ نختے ازاں بر نو لیسید و عبرت نامہ بر گوید۔ اگر چہ ہموارہ ز لمبور خانہ حسد فروش
 داشت و مار سوراخ دشمنی و جوش و شب چراغ دوستی بے فروغ و نیکیاں روزگار
 دل دریدی بستہ و دیدیگانگی با ذکرہ بودند۔ چنانچہ ایمانی گزارش یافت۔ لیکن دریں ہنگام
 کہ پایہ دانش بلندی گرفت و بزرگان روزگار دزدند پانشرند و ہنگامہ مردم گرمی پذیرفت
 و پدر بزرگوار بر آئین خویش خوابائے نکو بیدہ بر شمر دی و دوستان و نیک خواہاں را ازاں
 بازداشتی۔ علمائے زمانہ و مشایخ روزگار کذات نجستہ را مرآت عیوب خود دانستی بہ تباہ
 سگالی و چارہ اندوزی نشستند و خود را بیمار ہیج اندیشہائے تباہ یافتند و با خود در میان
 آوردند کہ اگر نمودی و نشین شہر یار عدالت پڑوہ گردد۔ کہن اعتبار ہائے ما را چہ آبرو و خیر ہاند
 انجام کار بکدام حال نکو بیدہ قرار یابد۔ پائمال غم و اندہ شدہ بکس توڑی نشستند و بہ
 بہتان سرانی گام فراخ برداشتند و بدوستان گزار سی و حیلہ اندوزی بسیاری نزدیکان غیبہ
 ہمایوں را بگفتار ہائے گریہ آلود از راہ بردند و بعض بدگوہری را بہ تعصب و ہی فروختہ بشورش
 در آوردند۔ اگر چہ از دیر باز طرز راستودہ ہیں بود۔ لیکن در ہر زمانے بیاد می حق گزاران سعادت
 آموذ بازار جوش بدگوہران پرانگندہ شدی و دریں ہنگام آن گروہ راستی پیشہ درست
 پیوند دور تر شد و سر آمد حرف سرایان بزم ہمایوں بکس آہائی نشست و تباہ
 سرشتان بے آرم و دیون ترا اداں تا پار ساگو ہر قابو یافتند۔ پدر بزرگوار بمنزل دوستی الہی
 تشریف بردہ بود و من سعادت ہمراہی داشتہم آن رعوت فروش غور انسزا
 نیز اندراں انجمن حاضر شد و حرف سرانی پیش گرفت۔ مراستی دانش و شباب
 در سر بود۔ از مدرسہ بمعاملہ جاگامی بر نہا شدہ دے صرفہ گوئیہائے او مر از بان کشوند
 و سخن بلجائے رسانیدم کہ او بچالت رفت و نظار گیان بچیرت فروشدند۔ از آن روز
 با مقام بیداشی ہمت گماشت و آن گروہ گستہ امید را تیز تر گردانید و پدر بزرگوار
 از کید انیاں فارغ دل و من درستی آگہی بے خبر نخستیں آن بیدیناں و نیا پرست با آئین
 سالوسان ہوشیار بحق گزار سی و دیں آرائی نشستہ انجمنہا ساختند و بر دروں آزمندان شب
 خون کردہ بسیاری بہ پیولہ جائے نیستی فرستادند ہر گام خدیو عالم از خیر سگالی و نیک بسیجی

معاملہ کیش و دانش و داد و دیا بگروہے نیکو نظر گذار گزاشته باشد و خود طایلسان بے توجہی
 برداش گرفته حق گویمان راستی منش را بازار کا سدہ شد و دیو کیشالی دانش را راست بود بزرگان
 دولتجا بآن مشتے خیلہ گریا و با شد و تعصب با روز بازار جائے آنست کہ خاندان ما
 بر افتند و ناموسہا تمام تباہ کرد۔ در چنین ناہنگام کہ بدگوہران شباه کاریہ نیکی نام برداشتہ
 مانند غربدی کہ بدوشیزگی فرسشد و غرزن بر آید و دنیا داران بے آرزوم در چہرہ دستی و تنگ
 چشمان دل کوریکرود و دستاران ہوا ہواہ دور دست و راست گزاران کنج گزیں و ہنگامہ
 کشش سبک و میان گرم و زبان با یکدیگر انجن را از گوئی سماعتند و پیمان دل آزاری سی تازہ
 گروا نیندیکے از دورویان و دولہ و ہاروت سیم چال افسون و نیرنگ را کہ از رویاہ بازی
 در دانش گاہ چہ بزد گواہ نیکوئی خریدہ بود و بان گروہ ناراست یکوئی و یکتائی داشت
 پیدا کرد و افسون خدا آزاری و فسانہ بیہوشی بر خواندہ نیم شبے فرستادند۔ آل شعبدہ کار نیرنگ
 سازوران تا ریک شب بدے لزاں و چشمے گریاں و رنگے شکستہ و دروے و ژم بخلوت
 کردہ مہین برادر شتافت و از طلسمات تذکاری آل سادہ لوح رایے آرام ساخت و آن
 شناس مکروفن را از جا بردہ خلاصہ سخن آنکہ بزرگان زمانہ از دیر گاہ و شمش زوارند و کم عیاران
 تا پاس بے آرمی امروز قابویا فتنہ ہجوم نمودہ اند۔ بسیاری از ارباب عمائم را شہود و برخی را
 مدعی قرار دادہ و برائے تشخیص مقتریات بہانہائے شاکستہ انگینتہ ہمہ دانند کہ اس مرق را دریں
 بار گاہ مقدس چگونہ محل اعتبارست و برائے گرم بازاری خود چہ سرفراز مردم را از میان برداشتند
 و چہ بتم گاری ہائے زبردست نمودند۔ مخرمی در خلوت ایشان داشتیم و دریں نیم شب
 مرا آگہی داد و من بیتا بانہ بشمار سانیدم۔ بسا ہا روز شود و کار از علاج گذرد۔ اکثول رائے آنست
 کہ ہمیں زمان شیخ را بے آنکہ کسے آگاہی یابد۔ بگوشہ برید و روزے چند برکنارہ باشید۔ تا دوستاں
 فرہم آیند و حقیقت حال بغرض ہمایون رسد۔ آن نیک ذات را واپسہ فرو گرفت و بصد ہتایی
 بخلوت گاہ شیخ رفت و ماجرا گزارش نمودند و فرمودند۔ ہر چند دشمنان چہرہ دستی دارند۔ ایندیو بہمال
 آگاہ و بادشاہ عادل بر سر و دانا یان ہفت کشور حاضر اگر مشتے گروہ بیدین و دیانت را بدستی حسد
 بے آرام داشتہ باشند۔ دست پیمائی بر جائے خودست و پرسش را در تہ بستہ اند۔ و نیز
 اگر سزوشت ایزدی بر آزار ما فرقتہ است۔ اگر ہمہ بر آید آسیبی نتوانند۔ رسانید تباہ کاری نیاید
 باخت و بیچگونہ گزند می بماند و اگر خواہش جہاں آفرین برین ست ما نیز یکشاہہ پیشانی و تارہ زئی

تقدیر زندگی با سپاری ہم دوست از خاک سنجی یازمے داریم چون عقل رہ بودہ بودند و غم افز و د
 حقیقت طرازی را انسانہ سرانی دشوار انگیزی را سوگواری دانستہ دست حریر کشاد کہ کاویا دیگر بہت
 و داستان تصوف دیگر اگر نھے رسید۔ من خوشنق را ہمیں زمان قصدے کنم۔ دیگر شادان تید من خود
 بارے روزگار ناکامی را نہ پیغم از پیوند پدیدی و عاطفت ابوت پذیرائی خواہش شدند بفرمودہ
 آن پیر نورانی من نیز بیدار شدم ناگزیر در آن تاریک شب این سہ تن پیادہ بر آمدند نہ راہی
 معین نہ نہ زنگار را پائے استوار پدید ہرزگوار در تماشائے نیرنگی تقدیر بودہ خموشی داشتہ بیان
 من و برادرم کہ در کار ملک و شغل معاملہ در آن ہنگام از خود نادان تری گمان نہ داشتیم گفت
 و گو شد و در پناہ جا سخن رفت۔ ہر کہ او پیادے ساخت من تا سخن مے زوم و ہر کہ اے
 شمر دم او دست برے افشانہ قطعہ

و شمال دست کس بر آواز آمد
 و دتے ہریان نھے یا ہم

یک جہاں آدمی جھے پیغم
 مردے در میان نھے یا ہم

ہم بہ سخن دروں گریم از آنک
 یاری آرد۔ تاں نھے یا ہم

ناگزیر بہ ہر حال یا ننگا پوی بخانہ یکے از مردوم کہ حقیقت منشی او یقین بر ادرم بود و من تاشتاے
 صبح وجود زیبا لکاری عنصری بازار ترکیب را گمانی ہم نہ در رسیدہ شد اورا از دیدن این
 بزرگان آسودہ روزگار دل از جائے رفت و از بر آمدن پشیمان شد و بر روئے در ماند ناگزیر جائے
 برائے بودن اختیار کرد۔ چوں در آن شوریدہ مکان رفتہ شد پریشان تر از خاطر او بود۔ شگرف
 حالی پیش آمد و طرفہ اندوہے سراپائے گرفت مہین بر ادر و من کو سخت کہ با وجود فزول شناسائی
 خلط رفت و توبداں کم اختلاطی درست اندیشیدی ساکنوں چارہ کار چیست و راہ اندیشہ
 کدام و دم آسائش کجا تاں برگرفت چناں پاسخ وادم کہ ہنوز ہیچ نرفتہ است برگشتہ بناویہ
 خود رفت و مرانائب سخن گردانید۔ امید کہ طیلسان زمانیان برداشتہ آید و کار فرو بستہ
 کشودہ گردد۔ پدرم آفرین نمودہ بدیں سخن گردید و بر ادرم ہر سہم آئین سر باز زد و بگفت ازیں سر
 گذشت ترا خبر نیست و از مکر اندوہی و ہاروت منشی این مردم آگہی نداری ازیں
 وادی بگذر۔ سخن در راہ بگو با آنکہ در باد یہ آزمودن نہ پیودہ بود و سود و زیل خود از مردم برگرفتہ
 بالقاءے آہی یکے را بخاطر آورده گزارش نمود کہ چناں بر پیشگاہ باطن پر تو مے افتد کہ اگر کار دشوار
 نشود ہمانا یاری تواند نمود۔ لیکن ہنگام سخت گیری بس دشوار کہ ہمیائی نہ ساید۔ چوں زمانہ

تنگی داشت و خاطر پریشان بصواب او کام برداشته آمد بہ آبلہ پائے و در گزار پائے نزع خرامش نے شد و از شرف کاری روزگار عبرت سے انداخت و عروہ و ثقائے توکل از دست رفتہ راہ بے دلی پیش گرفتہ عالم را جو پائے خود انکاشتہ گامے بد شواری برداشتہ سے شد و نفسے بسخت جانی سے زود غریب دل نگرانی و نزدیکی روز دستاخیز بد گوہران رو بروئے صبح صادق بردار رسیدہ شد۔ آریں آگہی گرم خونی پیش گرفت و شائستہ خلوت کردہ معین گوہرانید و خہمائے گوناگون لختے بر کنارہ شد۔ و دریں آرام کردہ پس از دوروز آگہی آمد کہ تفسیدہ و لان جسد پروردگارم برداشتہ مکتوں خاطر خبت آگین خود را بر ملا انداختند و بآئین نختہ کاران رو بہ او یا از صلح التئب بموقف عرض ہمایوں رسانیدند و خاطر اقدس مشوش ساختند از بارگاہ خلعت فرماں شد کہ بہات ملکی و مالی بے استصواب ایشان صورت سے یایدہ این خود کار مذہب ملت است۔ انجام آں خاص بدیشان باز سے کردہ و در محکمہ عدالت باز طلبند و بدیہ نختہ شریعت غافر یاید و اکابر روزگار قرار دہند بعل آوردند۔ چاوشاں شاہنشاہی را بر اتالیقہ لطلب ترسائند چوں بر حقیقت کار آگہی داشتند۔ در سپید ساختن کوششہا نمودند و بد کاران شہادت اندیش را ہمراہ ساختند۔ چوں بخانہ نیافتند۔ گفتار بے فروغ راستی را درست اندیشیدہ خانہ را گرد گرفتند و شیخ ابو الخیر برادر را در آن منزل یافتہ بعقبہ اقبال بردند و بصد آب و تاب داشتاں پتہاں شدن را باز نمودند و آں را حجت سخناں با آرم اندیشیدند از بدیہ نختہ تائیدات آسمانی ازاں بجوم بد گوہران و طرز ہرزہ سرانی شہر یار و دیدہ و شناسائی پذیرفت و پاسخ داد کلاں ہمہ سخت گیری در کار درویشی کوشد نشینی و دانش منشی ریاضت کیش چہراست و چندین آویزش بہر وہ برائے چہ سے گفتند۔ شیخ ہواہہ بسیرے رود۔ انوں ہم بہ تماشای رفتہ باشد۔ آں خرد را برائے چہ آوردہ آید۔ و منزل را چہر اتورق کردہ در ساعت آں خرد سال را را کردند از گرد خانہ برخاستند نسیم عاقبتی بدایں سر منزل آمدہ از آنجا کہ قدرے ناکامی در راہ بود و او ہمہ چہرہ دستی داشت و خہر پائے مختلف تعقیض آں سے رسید۔ باورنداشتہ در احتفا کوشیدند۔ بد گوہران فرمایہ نخل زودہ دریں خیال افتادند کہ امروز کہ بے خانہاں شدہ اند۔ چارہ این کار باید ساخت و سیہ و رونان تیرہ رائے را باید گماشت تا بہر جا کہ نشان یا بنداز ہم گذرانند۔ مبادا ازیں حال آگہی یافتہ خود را بعقبہ ہمایوں رسانند و ہنگامہ داد بفروغ دانش خویش بیارایند پاسخ شاہنشاہی را پتہاں کردہ سخنان وحشت افزائے و ہشت انگیز از زبان مقدس در میان انداختند آشنایان

سادہ لوح و دوستان روزگار ایم افزو دند دوست آویز ہائے رنگین برے یا فقہ مردم در
اندیشہ درازے افتادند دوست از یاور می نخل بازے داشتند۔ ہفتہ چوں سپری شد
صاحب خانہ نیز از دست رفتہ راہ بے آذر سے گرفت و ملازمان او آمین آشنائی
برگردانیدند۔ عقل زبردست و اہم آمد و خاطر سرا سیمہ را یقین شد کہ آن حکایت نخستیں اصلی
ندارد و پادشاہ در پڑوش و عالم در نگاہ چو تہجواست۔ ہمانا صاحب خانہ گرفتہ سے سپارد۔ اندوہ
بوالعجب سراپائے خاطر گرفت و اندیشہ سترگ در دل راہ یافت۔ گفتم از ماجرائے کور بار خود
این قدر دانم کہ حکایت راستی وارد و گرنہ برادر را رہانے کردند و مردم از گرو خانہ برنے خاستند
این ہمہ سختی کہ بخاطرے رسید۔ ظاہر نباشد۔ برگاہ در زمان اینی ہرزہ سراپائی بگوش سے رسید
و گزیدہ مردم فریب زدہ بکیں برے خاستند۔ امروز اگر فی اشل ندیو خانہ دریم زار افتد چہ دور باشد
و اگر در مقام گرفت و گیرے شد۔ تغیری در سلوک ظاہر نے رفت و توقنی دریں کار نے بود۔
ہمانا افسانہ سازی بد سنگلان بد گوہر اورا کالیوہ ساختہ است و مردم را بریں داشتہ
تا از دیدن خوئے نکو ہیدہ منزل اورا بہلیم اورا ازان بار خاطر آوردیم۔ نختہ بحال آمدہ
بچارہ بسیجی رو آوردیم۔ دشوار تر از شب اول سیاہ روزی پیدا آمد و ورم روزگاری رونوہ برآ
شناسائی تختیں و داستان حال من تختیں نمودند و مرا مستشار مومن اندیشیدند و از خود
سائگی چشم پوشیدہ عہد بستند کہ دیگر خلاف رائے نشود چوں شام در آمد۔ بادے
ہزار بخش و مغزے شوریدہ و سینہ خم اندوز و خاطرے گراں بار غم ازاں غمگدہ و حشت افزا
پایروں نہادیم۔ نہ یاد ہی در خاطر و نہ پائے استوار و نہ پناہ جائے پیدا و نہ زمانہ
آرمیدہ۔ ناگاہ دران دیولاخ ظلمت آمد برتے بدخشید و نشائے چہرہ افروخت
یکے از تلامہہ را منزل پیدا شد و نختہ دم آسایش گرفتہ آمد۔ ہر چند خانہ او تنگ تر از دل
او و دل او سیاہ تر از شب تختیں لیکن قدرے بر آسودیم و از سرگردانی بے سروہن باز
آمدیم و در انجام کار در زاویہ خمول فکر و دادہ شد در ایہا بسگالش گام فراخ برداشت
چوں آسایش جا پیدا نیساہد و امینان رو نیاورد و پاسخ آراستہ حال بہترین دوستان
و دیریں ترین شاگردان و محکم ترین مریدان در ہمیں چند روز پر تو ظہور انداخت۔ کنوں صلاح
دید وقت آنست کہ ازیں شہر پر نفاق کہ دبال خانہ دانش و گزند گاہ کمال است۔ رخت
بیروں کشیم و ازیں آشنایان در در دوستان نایائے برجا کہ پایہ و قاداری ایشان بر باد بہار

است. درخت پائندی بر سبیل تند زود بر کنایه شویم باشد که گنج خلوقی پدید آید و بگاید سعادت
 آموذ بزنیها ز خود گیرد و در اینجا بحال خدایند و کار شناسائی بدست آمد و اندازه لطف و قهر گرفته آید.
 اگر کجائی داشته باشد یا برنج در نیک اندیشان انصاف طراز حریفی دیدنیان آورده شود
 و استثنای از مزاج زمانه نموده آید. اگر وقت یاوری نماید و زمانه بختیاری دهد. بلا بپوش
 بخیر شود و گرنه فراج کس عالم را تنگ د ساخته اند هر مرغ را سر قشائی و کج آشنیانی
 هست و برات اقامت دائمی بدین مصیبت کال نیامده در حوالے شهر فلان امیر
 امیر حضرت اقطاع یافته فرود آمده. نختے نور راستی از روزنامه چه احوال ادخوانده مے شود
 و بونے محبتی از و بمشام عقل دور اندیش مے رسد. اکنون دست از همه باز داشته
 بدو پناه بریم باشد که نختے دران جائے بے نشان آسایشی یافته شود. اگر چه آشنائی دنیا
 داران را مداری و شبانی نباشد. این قدر هست که اورا آمیزشی دیگر بدان مردم نھے شود
 برادر گرامی تغیر لباس نموده قدم در راه نهد و بدین صوب سرعت نمود. او ازین
 آگهی شادمانی اندوخت و بکشاده پیشانی مقدم را منقلم شمرده از اینجا که روز بازار بیم بود
 ترکی چند را همراه آورد که در راه گزندی نرسد و پاست پز و ہند گان بدگو ہرگز و ہم در شب
 ناامیدی کن تیز دست آگاہ دل رسید و نوید آسودگی رسانید و پیام آرامش آورد
 ہماں زمان لباس گردانہ قدم در راه نهد و بطریق مختلف باتاق اور رسیدہ شد
 بشاشی سترگ و خدجتی گویں بجا آورد و آرامشی بزرگ مژده سعادت دادہ روز بدان سر
 منزل آرمیدگی بود و از عربدہ تاکی روزگار در پناہ کہ یکبارگی پریشانی سخت تر از آنچه
 رودادہ بود و از آسمان تقدیر فرو بارید. ہمانا آن مرد را بدربار طلب داشتند و از آن بادہ
 کہ دوہین مرد بے ہوش شد. در کار این سادہ لوح نیز کردند و مدہ ہوش تر از نخستین گشتہ
 ورق آشنائی یکبارگی در نور دید. شبے از اینجا بر آمدہ بدوستی پیوستہ شد و مقدم گرامی را
 بس منقلم شمرده از اینجا کہ در ہمسایگی بدگوہری شورش منشی جا داشت. سراسیمگی سترگ
 رو آورد و حیرت بے اندازہ کالیوہ ساخت. چوں دم بخواب در شدند. بمقصد گاہ نامعین
 گام حضرت برداشتنہ آمد. ہر چند اندیشہ بکار رفت و قائل بجا آمد. آیم گاہے پدید نیامد
 ناچارہ بادے پر آشوب و خاطرے غم آموذ. بدلاں سر منزل رفته شد. شکفت ترا نکہ مردم آن
 زاویہ آگہی از رفتن ندانند. زمانگی این گسستہ رشتہ توکل آسائش گرفتند و از آن پراگندگی برکنار شدند

رائے بردراں کہ برآمدن ازین جا بحکم و اہمہ بودند بفرمان خسرو بہر چند گزارش رفت کہ
یوقلمونی احوال اور ہمنوی است۔ روشن اختلاف اوضاع پستاناران دلیلی است پیدا
سودمند تیار بہر چند علامات گرانی افزایش داشت۔ چارہ دیگر بدست نئے آمد۔ چون
آن سبکس کو تاج عقل دراز سودا دید کہ این قباحت تا فہمان متنبہ نئے شود و خیمہ اور اخالی نئے
سازند۔ روز روشن بے آنکہ صلاح گوئے زند و حرف آشنائی بزباں راند کوچ نمود و زربندگان
خیمہ باز کردہ روانہ شدند تا سہ کس درال صحرا کہ نزدیک اونجا اس آراستہ بود نشستہ ماندیم
و شگرف حالتی پیدا نہ جائے بودن و نہ پائے رفتن و نہ پردہ در میان از ہر طرف آشنایان
دوروی دشمنان صدرنگ و ناویدگان سخت پیشانی و عہد گزاران ناپائدار در رنگا پو و ماور و پشت
بے پناہ بر خاک بیچارگی نشستہ باروزگارے و ژم و روی کارے پراگندہ بدر از تالے
اندوہ و رشیدیم۔ بہر حال برخاستن و بجائے گام برداشتن ناگزیر نبود۔ درال ہنگامہ بیسگالان
راہ سپردیم حراست۔ الہی پردہ چشم مردم فرو بہشت۔ سیاہی پاسپانی ایزدی ازاں
ہمگاہ برآمدہ و خشت خانہ ہمراہی و دمسازی ہمگنان برسلیگاہ نہادہ از نکو ہش بیگانگاہ
و خیمہ باد آشنایان رشنگار بہ باغچہ اتفاق افتاد و پناہے رو نمود۔ نیروئے رفتہ باز آمد
و دل راقوئے سترگ روداد۔ ناگاہ پدید گشت کہ چندے از پڑو ہندگان نافر جام گزارہ وارند
از تگاہ پو بستوہ آمدہ ز ما نکی آسایش گزیدہ اندیادلی شرح شرح و ظاہری پراگندہ بیرون شدیم بہر
جا کہ رفتہ شد۔ بلائے ناگہانی سیاہی مے کرد و گرم نا کردہ چارہ گراے یا دیہ خطر ناک
مے گشتیم۔ تا آنکہ درال و داد و بنیابی در وارد کورانہ باغبانی بشناخت و حال و گرگوں گشت۔ نزدیک
بود کہ قالب تہی گردد و نقد زندگی سپردہ آید۔ آن سعادت سرشت بگونہ گوں ہریانی دل یا باز آرد
و از راہ نکوئی بخانہ خود پردہ بچوارگی بر نشست۔ اگرچہ برادر گرامی ازاں نکو ہیدہ حال بیرون
تشد و زماں زماں رنگ اور دگرگوں شدی۔ لیکن مرابہر خلاف آن مسرت افزووی و آثار دوستی
از تاحیہ احوال آن لاہر گرہ خواندی پدید برتر گوار خود یا ایزد بہمال بود بر نطع آگہی خرامش فرمودی
نیرنگی تقدیر را تماشا کردی۔ نختے از شب گذشتہ بود کہ خداوند او پیوستہ بدل دہی آمد زباں بچوارہ
دراز کرد کہ با وجود سشل من دوستی ارادت گزیں دریں شورش گاہ بسر بردہ مے شد
و دامن از من چسبایر گرفتہ بود بدانچہ بخاطر نئے رسد۔ آن برگزیدہ مرد بود۔ پاسخ گزاریم
کہ دریں طوفان دشمن کامی از ہمہ آشنایان یکرنگ و ہواخوانان یک دل دوری بستہ

آمد کہ بہادریں رہگذر آزاری بدیشان برسد نختہ لشکری در آمد و گفت اگر گوشہ مرا خوش
نمے کنید۔ اندیشہ بکار میرود۔ شامخا نہلے امن را نشان داد آثار دوستی از گفتار او پدید
آمد خواہش اورا پذیرفتہ نیموں جائے گزیدہ فرود آمدیم چنانچہ دل سے خواست صفوں گاہی
بدست افتاد۔ ازاں سر منزل نامہائے حقیقت طراز سعادت نشان انصاف گزیں و
آشنایان راستی اندوزار سال یافت و ہر یک شناسائے حال شدہ بچارہ گری
در آمد و غرق را اطمینان روداد و بگاہ و کسری دران آرامش جا بسر بردہ سے شدہ آں برادر گرامی
از آگرہ یہ فتح پور شانت تا دران آردوے بزرگ پیوستہ چارہ گرایان و سوز را گرم تر گرداند۔
صبحی آن تمام ہر دور اندیش با ہزاراں درد و غم آمد و پیام روزگار سخت رو آورد و ہمائیکے از
بزرگان دولت و آق سقا لومی بارگاہ خلافت از آگہی داستان طرازی حاسدان بد گوہر
بشورش در شدہ بے آنکہ آئین نیاز مندی پیش گیر و آداب بندگی بسپرد بخدیو عالم
ہدشتی پیش آمد فتنہ تی نمود کہ مگر دورہ سپہا آخری شود و روز رستخیز نزدیک کہ دریں دولت
بدکاران شوریدہ منفر فرغت یادارند و مردم نیک سرگردانی این چہ آئین است کہ بجائے
آید و چہ ناسپاسی کہ روئے دہد آں بر دبار آرزوم دوست بر نیکوئی او بخشودہ گزارنش
فرمود کرامے گوئی و ازیں چہ کس نے خواہی خواب دیدہ یا میغز ہوش مندی شولیدگی راہ
یافتہ چوں نام بر و حضرت برج گرائی او بر آشفند و بر زبان او زند کہ ہیگی اکابر وقت بد
بشکری و جاگدانی او بہت بقتہ اند و فتوایا درست کردہ زمانی مرا آسائش نے دہند۔ و با آنکہ
مے دانم کہ شیخ در فلان جاست و نشان این خلوت دادند دیدہ و دانستہ تغافل سے رود و ہر
یکے را از پاسخی فروئے شام و توانا دانستہ سے خروشی و پا از اندازہ بیروں سے نہی صباح کس
رود و شیخ را حاضر گرداند و ہنگامہ ظہا فرہم آید۔ برادر گرامی ہماں زماں این شورش شنیدہ
شبائشب یا بیخار خود را رسانید و بے آگہی مردم باز بائین پیش بلباس و میجر بہ آمدہ را ہی شقیم
و آشفنگی دشوار تر از ہمہ ایام ناکامی شورش در باطن افراد۔ اگر چہ نختہ روشن شد کہ مردم تا
کجا ہمراہ اند و با شہر یار و او گر چہ گزارش نمودہ اند و غیب دان را چگونہ بر حال آگہی است
لیکن پریشانی سخت تر شورش دیوں آورد۔ بے آگہی یافتن آن مردم دران بگاہ سر
آوارگی گرفتہ آمد نورستان آفتاب و تاریکیاں بد گہر و بجوم سالک شہر و ہنگامہ شہر و ہندگان
نا فرجام و یاور نا پدید و بار اندازہ یافت قلم چو بین را چہ یار کہ قدرے ازاں حال گزارد۔ ہر گاہ

بزبان فصیح را الکنی رود بد۔ این شگفتہ زبان را کدام نیرو ناگزیر یا سر اسبگی گوناگون بخوابد آورد
 شد و نخت از شورش شهر دیده دشمنان بر آسودیم۔ از آنجا که نوازش گیهان خدیو بتازگی
 معلوم شده بود۔ برای چنان گرفت که اسپه چند سامان نموده آید و از آن خرابه بدان
 متفرق اقبال شگفتہ شود و برخت گاه فلانی که راستبازی دیرین در میان است رفعت آید
 باشد که این غوغا فرو نشیند و پادشاه دست بخشایش برکشاید ناگزیر پانچگان سامان
 را نموده شبی تیره تر از درون حسد سگالان و دراز تر از افسانه های پیروده سرایان برآید در آیدیم
 با خامکار بیایه قلاؤز و کج رویه های او در نور گاه سحری بدان تیره جائے رسیده شد آن شناسا
 اگر چه از جان نگرید۔ اما پندار داستان بیم بر خواند که بگذشت در نیاید و از راه بریانی بر زبان آورد که
 اکنون وقت گذشته است و خاطر اقدس قدرے آزرده اگر پیشتر ازین آمدن میشد گزندی
 نمی رسید و باسانی کار دشوار ساخته می شد و درین نزدیکی در ہی نشان داریم۔ روزی چند
 در آن نمودن گاه باید بسر برد تا خاطر مقدس شاهنشاهی بنوازش گراید و در گردنی نشاند و آن نمویب
 گردانید۔ بگوناگون اندوه ہم آغوشی دست داد۔ چون بدانجا شدیم همتا کشا و زیکه بامید و فرستاده بود
 عیبت داشت۔ در آن خواب معمور بیجا فرود شدیم۔ داروغه را بخواندن نامه احتیاج افتاد و
 آثار داناتی در نواصی نایافته طلب داشته از آنجا که تنگی وقت بود برآه انکار شگفتہ شد و کثر
 زمانی پدید آمد که این قریب منسوب به یکے از سنگین و لان شوریده متحرک است و از سازه لوتی
 بدین جا فرستاده بعد بیثباتی و اندوه ناکی خود را از آن مرحله بیرون انداختیم و در سیری ناشناسا
 گرفته بدی از دارا خلقت آگره که بوئے آشنا از آنجا می آند۔ ره نور دیدیم آن روز قریب
 سی کرده بیراهه شگفتہ بدان عزیمت گاه پیوستیم۔ آن نیکو خصال مرد میها بطهور
 آورد۔ لیکن پیدا شد که در آن جانیرنگی از باطل ستیزان کشت و کار دارد و در چند گاه بدی خوب
 گذاره نمایند۔ دست از آن باز داشته نیم شبی بادے ژنده لورد شهر گشتیم و سحری بدار خلقت
 آگره در آمده زاویه دوستی بدست آورده شد و نخت در آن خاکدان نامرادی و خواب گاه فراموشی
 و دیوسار نا اہلی و تنگبار کم نیستی و م آسایش گرفته آمد۔ لیکن زمانی نگذشته بود که از آن خیره
 رویان خدا آزار و کام گزاران بے آرزوم بر زبان رفت۔ همانا که در ہماگی چنین نارسستی آشفته
 رائے شورید کاری پریشان معزے باشد۔ ساحت صمیر را غمے تازه گرفت و سرگردانی
 شگرت بر آورد۔ از آنجا که قدم از نگاپوی و سراز آہنگ شبگیر و گوش از بانگ درائے و چشم از

سنان بخوابی فرسودہ شدہ بود۔ بوجیب دردی دل رافر گرفت و گرا تا غمی بہ پیشگاہ دل آمد۔ ناگزیر
 فک ہائے دیگر اندیشہ برآمد و خدیو خانہ نیز بہ پیدائی جاگام بہت برداشت۔ دوروز بدیں کشاکش و رونی
 بسر پریم و ہر زماں را واپسین انفاس دانستہ روزگاری سپری مے شد۔ تا آنکہ سعادت منشی بخاطر مقصد
 آن پیر نورانی گذشت و بکوشش صاحب خانہ و جستجوئے سخت او پیدا گشت و ہزاراں شروہ عافیت
 آورد در ساعت بدان خلوت گاہ رفتہ شد و از شگفتگی دل و کشادگی پیشانی خدیو خانہ گوناگون مسرت
 روداد نسیم کامیابی برگلبن آمل و زرید و آبی دیگر بروئے کار آمد۔ اگرچہ از اباب یقین نبود از
 سعادت بہرہ فراوان داشت۔ در گننامی یہ نیکنامی مے زسیت و در کم مایگی توانگری مے نمود و در
 شگستگی کشادگی و با پیرزائی برنائی از ناصیبہ حال او مے تابید۔ خلوتے دلگزیں بدست افتاد و بازار
 سرنامہ نویسی بنیاد شد و چارہ گرانی پیش آمد۔ دو باہ دریں آسایش جا قامت شد و در مقصود کشاکش
 یافت۔ خیر سنگالان حق بیج بہ یادری برخاستند۔ و کار دانان بخت بیدار بہ مدد گاری نشستند
 فحشیں سنجان ہر افزائے دوستی و بگفتار دلاویز آشنائی فتنہ سازان حیلہ اندوز و کم عیاران
 نا سنجیدہ کار را چارہ فرمودند و پس از ان داستان نیکوئی شیخ را بہ پیشگاہ خلافت
 رسانیدند و بطرز دلکش و آئین عاطفت افزا عرضہ داشتند۔ اورنگ نشیں اقبال آرا بمقتضای
 دور بینی و قدر شناسی پاسخہائے ہر آمود گزارش نمود و از راہ مردمی و بزدگی طلب
 داشت چوں مراسم متعلق فرو نیادی۔ ہمراہی نگزیدیم و آن پیر نورانی با مہین برادر روی نیاز بدید گاہ
 ہمایوں آورد و بگوناگون نوازش بادشاہانہ پایہ و الایافت و یکبارگی زنبور خانہ ناسپاسان
 خموشید و عالم بر ہم خوردہ آرام گرفت و ہنگامہ درس و خلوت گاہ تقدس را آئین بستند
 وزمانہ آئین نیکوال پیش آورد رباعی

اے شب نکستی آں ہمہ پر قاش کہ دوش
 دیدی چہ دراز بود و دو شینہ شہم
 راز دل من چناں مکن ناش کہ دوش
 ہاں اے شب وصل آ پنچاں باش کہ دوش

و ہم ورین نزدیکی پدر بزرگوار بمطاف حضرت دہلی توجہ فرمود و مرا با برنجی مستفیدان محفل قدسی ہمراہ
 گرفت سزاں سال کہ بدار اختلاف رحل آقامت انداخت۔ وراں زاویہ نورانی چنداں تماشائے
 عالم علوی مشغول بود کہ نوبت نگاہ کردن بدائع عالم سفلی نئے رسید۔ یکبارگی این خواہش گریبان
 دل را گرفت و دامن بہت بر کشاد۔ مرا کہ بجز نسبت طینی نبوت پیوند ہائے معنوی بود بہنگامہ
 نوازش اختصاص دادہ بار کشائے راز گشتند۔ اجمال این تفصیل آنست کہ در واقع سحری کہ دل

باسماں پیوستہ بود بر نطح نیایش گری نیاید مندی سے رفت۔ در میان خواب و بیداری خواجہ
 قطب الدین اوشی و شیخ نظام الدین اولیاء نمودار گشتند و بسیاری بزرگان را انجمن شد و بزم صالحت
 آرامتہ آمد انکوں بعد خواہی بر سر تربت ایناں رفتہ سے شود و دریں سرزمین لختے یا عین ایشان
 پرداختہ آید۔ پدر بزرگوار بطرز نیاکان سعادت فرجام حفظ ظاہر سے فرمود۔ یا سماع اخانی و سیرتگی
 ابریشم نے پرداخت۔ دو جد و سماجیکہ در میان صوفیہ شیوع و آرونے پسندید و خداوندان آن طرز
 را طعن زدہ و ہموارہ ہر زبان گوہر آموگد گشتی کہ بر تقدیر برابری غنی و فقیر ستمایش و نکوشش خاک
 و طلا کہ از شرائط روانی این کارست۔ سیکسری تلویح با خود وارد و غرضش گاہ آگاہ دلال شمردی
 و پرہیز سخت فرمودی و کنارہ گرفتہ دوستان را از ازاں بازداشتی۔ ہماناں دریں شب این خنودگان
 شبستان آگہی کہ بدین کردار سفر و اسپین نمودہ اندازد درستی نیت و راستی کردار چنیں پر و ہش
 فرمودند و دل این پیرا یزد پرست را بودند و راں سفر سعادت بر بسیاری از خفتگان آن گل
 زمین عبور افتاد۔ و نور ہا در دل تا پید و فیض ہا رسید۔ اگر سرگذشت را بہ تفصیل نویسد۔ جہان بیان
 افسانہ پردازند و بہ بدگمانی دامن آلائے عصیاں آید تا آنکہ مر از زاویہ تجر و مبارک گاہ تعلق بردند و
 در دولت کشوند و پایتے اعتبار و انا یافت۔ حال علم ہوشاں حرص درہ زدگان حسد کالیوہ شدہ مرادل
 بدر آمد و بر پر آگندگی ایناں خاطر نچشود با یزد و بہاں پیمان درست در بست با خود قرار داد کہ زبان کار کا
 این نابینایان کہ چراغ بے نور و نشان بے نشان انداز رستہ خاطر درست کار بر چیز و در برابر آن
 جز نیگوئی بدل راہ نیابد۔ بیاوردی توفیق یزدی بریں اندیشہ چیرہ دستی یافت مرا نشاط دیگر پدید
 آمد و ہمت را نیروئے تازہ مردم از تباہ کاری عشرت گزیدند و دم آسایش برگرفتند۔ پدر بزرگوار
 باندز گوئی بر نشنت و با بزم سپری و کج گرائی و ناحق گوئی و نارسانی مردم گزارش نمود
 و در سزائے بدکاران اہتمام فرمود و لختے در افشائے آن راز سر بستہ کشیدہ عنان بود و از پاسخ
 آن ولی نعمت شرمندگی داشت آخر الامر ناگزیر سرگذشت خویش بموقف عسرض رسانید
 و جوش در روزہ اورا چارہ گر شد۔ و صدگرہ خاطر کشود و نامور کہن فراسم آمد۔ القصہ بطول ہا چون آیات
 ہمایوں و در دار السلطنت لاہور بچہت مصالح ملکی توقف فرمود۔ خاطر از جدائی آن پیر حقیقت
 سرا سگی داشت۔ در سال سی و دو الہی مطابق نہصد و نو و پنچ ہلائے التماس مقدم گرامی نمود
 و آن شناسائے نفس و آفاق آرزو پذیرفتہ بست و سوم فردا و ماہ الہی سال سی و دوم موافق
 شنبہ ششم رجب سال مذکور سایہ عاطفت بریں کثرت آرائے وحدت گزیں انداخت

و بنوناگون نوازش سر بلندی بخشید. همواره در گوشه انزوا خرسندی افروزی دست از هم باز داشته
 باواری نویسی روزگار خود پیرایه نفس ابوالبدیع روزگار گذرانیدی. اگر چه بعلم ظاهر کمتر پرداختی
 لیکن همواره در ذات وصفات ایزدی سخن فرمودی و عبرت را مایه برگزینی و برکناره آزادی
 نشستی و دامن رنگاری گرفتی. تا آنکه مزاج قدسی نخته از اعتدال انجینی و گرگونی پذیرفت
 هر چند این قسم رنجوری بسیار شدی. این بار از سفر واپسین آگهی پذیرفتند و این شورید را طلب
 داشته سخنان هوش افزا بر زبان رفت و لو از دم و داغ بظهور آمد چنانچه همواره در پرده
 سخن مے رفت و ولی در من گمان برده راز گواشیده بودند پس خون دل فرو خورد و خویشتن
 را بعد بتیابی قدرے نگا داشت و به نفس گیری آن پیشوائے ملک تقدس نخته آمد مید
 و پس از هفت روز بحال آگهی و عین حضور بیست و چهارم مرداد ماه آگهی هفتد همذیقده هزار
 و یک پریاض قدسی خرامیدند نیز سپهر شناسائی در تجاب شد و دیده عقلم ایزد شناس
 تاریک گشت. پشت دانش دوتائی گرفت. دانائی را روزگار سپری آمد. مشتری روانه سر نهاد
 عطار دقلم در شکست. شعر

رفت آنکه فیلسوف جهان بود و بر جهان در پائے آسمان معانی کشوده بود
 بے اوتیم و مرده دل اندا قریائے او کو آدم قبیلہ و علیی دوده بود
 چنانچه در جائے خود نخته گذارده آمد و چون برخی احوال گرامی نیا کال خود را انگاشت نخته از خود
 مے گوید و دل خالی مے کند و سخن را آبی مے دہد و زبان را بندی مے کشاید. نفس قدسی مرا بایدن
 عنصری در سال چهار صد و هفتاد و دوم جللی مطابق نصد و پنجاه و هفت بلالی پیوند و در شب
 بست و غم دی ماه سال چهار صد و هفتاد و سوم جللی موافق شب یکشنبه ششم محرم نصد و پنجاه و هشت
 بلالی از مشیم بشری بنز هفتاد و نیا خرامش شد و یک سال و کسری شلوا از باقی کرامت فرمودند و
 در پنج سالگی آگاہیهای غیر متعارف را آورد و در بیچ سواد کشودند و در پانزده سالگی خرامش
 پدید بر گواری بنجور آمد و جواب معانی را پاس داد. این شد و پیا بر سر گنج نشست و شکفت ترا آنکه از
 گردش سپهر تو قلموں همواره خاطر از علوم مکتبی و رسوم زمانی دل مرده و خواش ریبده و طبع و رگزیر
 بود. بیشتری اوقات کتری فهمید. پدر بر غم خویش افسون آگهی میدی و در هر فتنه مختصری تالیف
 فرموده بیا و دادی و مرا اگر چه هوش افروزی اما از دبستان علم پیزی و نشین نیامدی. گاه مطلقاً
 در نیامدی و زمانی اشک از لب پیش راه گرفت و زبان یادری نکردی کتا ترا بر گوید. حجاب کنی آوری با

تو مندی سخن گزاری نہ داشت۔ دریاں انجمن بگیرہ افتادی وہ بہ نکو پیش خود دہ شدی۔ دریاں تھامرا
 بیکیے از نظر ہر کوئی علاقہ خاطر ہی پدید آید و دل ازاں کم بینی و کوتاہی شناخت با زمانہ روزے
 چند برس نگذشتہ بود کہ ہمزبانی و ہم نشینی او جو یائے مدد گرانید و خاطر سرتاپ رسیدہ را بدینجا فرود
 آوردند۔ از یرنگی تقدیر یکبارگی مرا بودند و دیگرے آوردند۔ رباعی

در دیر شدیم ما حضری آوردند یعنی از شراب ساغری آوردند

کیفیت او مرا از خود بخود کرد بردند مرا و دیگرے آوردند

حقائق علمی و دقائق دبستانی پر تو ظہور انداخت و کتابی کہ بہ نظر نہ در آمدہ بود۔ روشن تر از
 خواندہ نمایش داد۔ اگرچہ موہبتی خاص بود کہ از عرش تقدس نزول سعودی فرمود۔ لیکن انقاس
 گرانی پدید بند گوار و بیادادن نقادہ ہائے ہر علم و تاگستہ شدن این سلسلہ یاوری سترگ
 نمود و گزیر اسباب کشایش گشت۔ وہ سال دیگر بردا گوئیہ خویش واقادہ مردم شب از روتہ
 شناخت و گرسنگی از سیری جدا نیارست کردہ خلوت را از صحبت متمیز نتوانست
 گردانید و یارائے جدا کردن غم از شادی نہ داشت۔ غیر از نسبت شہودی و رابطہ علمی
 پیشے نے ہمیدہ آشنایان طبیعت از یکہ دور و روزہ سپری سے شدہ و غذا داروں نے
 آمد نفس دانش اندوز بدو میل نے شدہ۔ بحیرت درے افتادند و اعتقاد سے افزودند۔ چنان
 پاسخ داد کہ اتباع و از الفت و عادت برخاستہ بیمار یا طبیعت او معارضہ مرض چگونہ از
 خوردن دست باز سے دارد و میچکس را شکفت نے آید۔ اگر توجہ معنوی بفرا موشی برد۔ چرا
 عجب نماید اکثر متداولات از بسیار گفتن و شنودن از برگشت و مطالب والا از کہن
 لوراق بتازہ صفحہ دل آوردند۔ پیشتر از آنکہ کشایش یا بدوازہ حقیض بیدانشی براون شناسائی
 برخوردار و ستمل بر پیشینیان سے یافت و مردم خرد سالی را در یافتہ سر باز سے زدند و خاطر
 بشوریدی و دل نا آزمودن بر جوشیدی۔ یکبارگی در میادی حال حاشیہ خوابہ ابو القاسم بر
 مطول آوردند۔ آنچه بر ملا میرے گفت و برخی دوستاں مسوہ کردی۔ در انجا یافتہ شد و حیرانی
 افزائے نظار گیاں آمد دست ازاں انکار باز داشتند و بتقر دیگر دیدن گرفتند و زوزن
 نایافت بر آوردند و در شناسائی کشادند و در نخستین ہنگام تدریس حاشیہ اصفہانی
 نظر در آمد کہ از نصف بیشتر و یک خوردہ بود و مردم از استفادہ نا امید و رقی کرم زردہ دور
 ساختم و کافذ سفید پیوند اوم و در نورستان سحری باتک تالی مبداء و غیبی ہر کدام در یافتہ بانداڑہ

آن مسودہ مربوط نگاشتمہ بہ بیاض بروم دریں اثنا آن کتاب درست پدید آمد۔ چوں مقابله
شده دوجا تغیر بالمترادف و سه چهارجا ایراد بالمقارب شده بود۔ ہمگنان بشگفت زار افتادند ہر
چند آن نسبت قوادی افزودی فروغ دیگر باطن را فروختی در بست سالگی نوید اطلاق رسید دل
را از اولین پیوند گرفت و سرا سگی نخستین رو آورد۔ آراستگی قنون بانوباقہ جوانی شورش افزود امن
واعیہ فرخ و آئینہ جہاں نمائے دانش و بنفش در دست و طنطنہ سمنون تازہ بگوش رسیدن گرفت۔
دوست از سہمہ بازداشتن آویزش نمود در آن ہنگام شاہنشاہ فرہنگ آرائے اورنگ نشین سرا یاد
فرمود و از گوشہ مخول برگرفت چنانچہ نختے در خاتم و برخی بتقاریب آورده نیایشگری نموده
ایل جانند مرا عیار گرفتند و گراں سنجی را بازار پدید آمد و زمانیان بنظر دیگر نگرستند و چہ گفت گوہا
روداد و چہ نغمہ ہا چہرہ افروخت۔ امروز کہ او آخر سال چہل و دوم الہی ست۔ باز دل پیوندے
گسلاند و شورش نو در باطن پافشردہ۔

مرغ دل من نغمہ داؤد نداند آزاد کندش کہ نہ مرغ قفس ست این

نمے دائم کہ کار کجا خواهد اینجا میدور کدام بار انداز سفر و اسپین خواهد شد۔ لیکن از آغاز
ہستی۔ حال تو اثر آلائے الہی مراد رکف حمایت خود گرفتہ است۔ گرانیا را امید است۔
کہ آفرین نفس در رضا مندی مصروف گردد و سبکدوش خود را با رام گاہ جاوید رساند و از آن جا
کہ شمایہ نغمہ ایزدی یک گونہ سپاس گزار است۔ نختے از آن مے نوید و دل را نیرو مے بخشد
نخستہ نغمتی کہ در خود یافت۔ نژاد بزرگ بود کہ تردامنی این کس بہا کی نیا کال چارہ گیر شود و
گزر تداو۔ علاج بشورش درونی آید۔ چنانچہ در و ابدار دو آتش را آب و گرم را بہ سرد
و عا شد۔ یا بیدار دوم سعادت روزگار و امینی زمان ہر گاہ بزرگان ہاستانی بمعولت
بیرگانان تفاخر نمایند۔ من اگر بہ نیرو مے بادشاہ صورت و معنی نازش کنم۔ چسرا
سلفت نماید۔ سوم طالع مسعود کہ مراد چہیں نختہ روزگار از مشیمہ تقدیر بر آورد و قطلال قدسی
سلامت بر من افتاد۔ چہارم شریف الطریقین از پد نختے گزارش نمود۔ از آن کہ یا نوکے
وودہ بن عفت چہ نو سید۔ مکارم رجال را فراہم داشت و ہموارہ وقت گرامی بستودگی اعمال
آرایش وادی۔ آرزوم را با نیرو مے دل کجا کردہ بود و کردار را بگفتار پیوند یک جہتی وادہ
ہختم سلامتتی اعضا و اعتدال قوی و تناسب آن ششم امتداد و ملازمت این دو گرامی
کواکب قدسی حصاری بود از آفتہائے درونی و بیرونی و ہنایہ از حوادث انفسی و آفاقی۔ ہفتم

بسیاری صحت و نوشداروئے تندرستی۔ ہشتم منزل شائستہ بہم بے غمی از روزی و خرسندی بحال۔
 وہم شوق روز افزوں رضا جوئی والدین۔ یازدہم حافظت پدر کہ پیش از حوصلہ روزگار بعنایتہائے
 گوناگون نواختی و بہ ابوالکافی و دو مان والا اختصاص داوی۔ دوازدهم نیاز مندی و رگاہ ایزدی۔
 سیزدہم در یوزہ را و یہ نشینان حق گزین و خرد پردازان درست عیار۔ چہار دہم توفیق بروہام
 پانزدہم فراہم آمدن کتب و اقسام علوم کہ بے ندلت خواہش را از دایاں ہریش آمد و
 دل از بیماری و اسوخت۔ شانزدہم پیوستہ تخریق نمودن پدر بر شناسائی و مراہیجیات
 پریشانی نگذاشتن۔ ہفدہم ہمتشینان سعادت فرا۔ ہیزدہم عشق صوری کہ شورش خاندانہا
 وزین لرز باستہا باشد۔ مراد ہر منزل گاہ کمال آمد از نیرنگی بواجب لفظہ لفظہ شگفتگی
 نو براندوز و زمان زمان تجیر فرود شود۔ توزدہم ملازمت گہبان خدیو کہ ولادتے دیگر بود و
 سعادت تازہ ہستم۔ بر آمدن از رعوت بمیان ملازمت گیتی خداوند۔ بست و یکم رسیدن
 بصلح کل برکات التفات قدسی نختے از گفت بجموشی آمد و برخی بہ نیرکان ہر طائفہ آشتی
 نمود۔ آخر ہاں را عذر پذیرفتہ طرح مصالحت انداخت۔ اللہ تعالیٰ از لواحق آگہی نقش
 بدی دور سازد۔ بست و دوم ارادت خدا آگان۔ بست و سوم برگرفتن و اعتبار بخشودن از ننگ
 نشین فرہنگ آرائے بے سفارش مردم و نگاپوی من۔ بست و چہارم برادران دانش آموز
 سعادت گزین رضا جوئے نیکو کار از بہین برادر خود چہ گوید کہ ہاں کمالات صوری و معنوی بے
 رضائے من شوریدہ قدمی بر نمے داشت و خود را وقف و بختی من کرد و سپردگی را پامرد بودی
 و نیک اندیشی را دست مزد و در تصانیف خود چہاں بر مے سر آید کہ مرا تو انائی سپاس نیست
 چنانکہ در قصیدہ تخریب مے فرماید قصیدہ

از آسماں بلند ترا از خاک کترم
 و فضل مفتخر ز گامی برادرم
 دار در ماتہ مغز معانی معطرم
 و عمر گزار و دورہ سالے فزوں ترم
 گزار درخت گل گذر و شلخ معطرم

چنانکہ از بلندی و پستی سخن رود
 با این چنین پدر کہ ہوشتم مکار مش
 بر ہاں علم و فضل ابوالفضل کرد مش
 صد سالہ رہ میاں من دست در کمال
 در ہستم باغبان نشود قدر او بلند

ولادت او در سال چہار صد و شصت و نہ جلالی مطابق نہصد و پنجاہ و چہار ہجری است۔ نعت
 اور ابجد ام زبان نوسد۔ نختے دیں نامہ نگاشتہ و ردولی بیرون دادہ و آتشکہ باب بیان فرود

نشانده و سیلاب را بند شکسته و ناشکیبائی را پامرد شده تصانیف او که ترازوئے کویائی و بینائی است
 و مرغزار مرغان و ستان زن محبت سرائی کنند و خبر کمال او گویند و یاد شمائل او نمایند دیگر شیخ
 ابوالبرکات ولادت او در شب هشتم بهر ماه جمادی سال چهار صد و هفتاد و پنج موافق شب هفتم
 شوال نهم و شصت قمری اگر چه پایت و اللائے آگهی نیند و ختمه لیکن بهر آن فراوان دارد و در معامله
 وانی و شمشیر آرائی و کار شناسی از پیش قدمان شمارند و در نیک ذاتی و درویش پرستی و خیر سگالی
 اتیاز تمام دارد و دیگر شیخ ابوالخیر ولادت او در آبان و هم اسفندارند سال چهارم الهی معاصد
 دو شنبه بست و دوم جمادی الاولی سال نهم و شصت هفتم بلالی مکام اخلاق و شرائف
 اوصاف خوئے ستوده اوست مزاج زمانه را نیک شناسد و زبان را بساں سائر اعضا
 بفرمان خرد دارد و دیگر شیخ ابوالمرکام ولادت او در شب اول مرد غره اردی به هشت سال
 چهار و هم مطابق شب دو شنبه بست و سوم شوال نهم و هفتاد و شش اگر نخته بشورش
 در ظلمه نفس گیرائی پدید بزرگوار او را بر جاده درستی و نیچار آورد بسیاری از معقول و منقول پیش
 آن دانائے رموز انفسی و آفاقی گذرانید و نخته پیش تذکره حکمائے پیشین میسر فتح الشد
 شیرازی تلمذ نموده به بل راه دارد امید که بساحل مقصود کامیاب گردد و دیگر شیخ ابو
 تراب ولادت او در ریش پیز و هم بهمن ماه سال بست و پنجم الهی موافق جمعه بست و سوم
 ذی الحجه نهم و هشتاد و هشت قمری اگر چه والده او دیگر است لیکن سعادت و بار دارد و کیمبالات
 مشغول دیگر شیخ ابوصامد ولادت او روز خرداد و اثنتم دے ماه سی و هشت الهی موافق دو شنبه سوم بیج الآخر
 هزار و دوم دیگر شیخ ابوراشد ولادت او در اسفندارند پنجم بهمن ماه الهی سال سی و هشت مطابق
 دو شنبه مغره جمادی الاولی سال مذکور این دو نوایه خانمان سعادت اگر چه از شمار اند لیکن آثار است
 از جبین ایشان پدید است و آن پیر نورانی از تقدم ایشان خبر داده نام مقرر گردانیده بود بیشتر از ظهور آنها
 رخت هستی بر بست امید که از انقاس گرامی او دولت همنشین نیک روزی گردد
 همانکو عیبها گوناگون فراهم آید اگر چه برادر نخستین رخت هستی بر بست و عالم را در غم انداخت
 امید که دیگر نونهالان برومند را در نشاط و کامرانی و سعادت دو جهانی دراز عمر
 گردانند و بخیرات صوری و معنوی و دینی و دنیوی سر بلندی بخشند و بست پنجم پیوند که خدائی
 بخاندان آید ممشد و بدودمان و انش و خادمان بنیش اعتبار پذیرفت و کاشانه
 ظاهری را رونقی و نفس کجگرائے را مهارے پدید آید و هندی ایرانی و کشمیری نشاط خاطر

گشتند۔ بست و ششم گرامی فسرزند سعادۃ اقرائے روزی گشت ولادت او
در شب ریش ہیر و ہم ہی ماہ سال فنانز و ہم الہی موافق شب دوشنبہ دو از ہم شعبان
نہصد و ہفتاد و نہم پدر بزرگوار اورا بہ عبد الرحمن موسوم گروانید۔ اگرچہ ہندوستانی
نثر ادست۔ اما مشرب یونانی دارد و دانش نے اندو و از سود و زبان روزگار فرادان
آگہی اند و ختم و آثار نیک سخن از ناصیہ او پیدا است۔ خدیو والا قدر اورا بکو کہانے
خود منتسب گردانید۔ بست و ہفتم دیدار تیرہ شب ایمیزان سی ام۔ مرداد ماہ الہی سال
سی و شمش الہی مطابق جمعہ سوم ذیقعدہ نہصد و نو و نہ ہلالی در ساعت سعادت اقرائے
فرزندے نیک اختر پیدا آمد و عنایت ایزدی رو آمد و گیتی خداوند آن تو بہال
سر ایستان سعادت ایشون تام نہاد۔ امید کہ بجائے کمالات دینی و دنیوی فائز گردد
و بسعادت جاوید نشاط اندوزد۔ بست و ہشتم و بیست و ہجرتی مطالعہ کتب اخلاق بست و نہم آگہی
یافتن از نفس ناطقہ سالہائے درازیمقدمات بیانی و عیانی طلبکار بود و صاحب دلان این
و و روش آمیزش بسیار شد و دلائل ذوقی و شہودی و انکسابی و نظری تبتظر و آمد
راہ شبہہ بتگی نیافت و خاطر آرام نگرفت۔ پیمان عقیدت گرہ این کشودند و نشین آمد کہ نفس
ناطقہ لطیفہ ایست۔ ربانی سوائے بدن اوراست۔ تعلقی خاص با این پیکر عنصری سی ام۔
آنکہ از پارسا گوہرے شکوہ بزرگان صورت مرا از گفتار حق بازداشت و دانش و پیش
اندوزی را را ہزن تیا مد و ہم گزند مالی و جانی و مایوسی تفرقہ درین غربت نینداخت و رفتار
آب کردار جو باری کردی و یکم بے میل دل باعتبارات دنیا۔ سی و دوم توفیق نکاشتن این
گرامی نامہ اگرچہ عقوان این کتاب الہی محبت ایزد بست کہ بزبان شیرگی اقبال روز افزوں
میسر آمد و سپاس نعمت رسیدگی بزبان تسلیمے گزارد۔ لیکن ہر گونہ آگہی را چشمہ سارست
و گروا گروہ دانش را معدن جدیشیکان کار گزار را رہنوی و ہزل سرایان خندہ فوش را از نصیب
خرداں را سرمایہ نشاط و حیواتان را اسباب رعوت و پیران تجارب روزگار ان یکجا
یابند و بخشندگان زروسیم آئین مردمی ازاں شناسند۔ گوہر بیانی را در اں گاہ خرم گیائے
آزادی را زمین پروردہ صبح سعادت را زمین بہرہ کار گاہ ہنر ثلث و دیائے گوہر آفرینش
ناموس آریان سعادت نہاد و روش از آموزند و دینداران حق پر وہ بید بانی
نامعہ اعمال عشرت اندوز باز دگانان ہر متاع آئین سود بر گیرند و جان نثاران

عرصہ کند آوری لوحہ ہمت آموزی از او بر خوانند۔ تن گزاران دانش آرا آئین نیکو کاری
از او بردارند۔ اخلاص طرازان بخت آورا زود نماز بے منتہی فراہم آورند و آرامش گزینان
نزد ہنگاہ حقیقت بیادری۔ آن کامیاب خواہش گردند۔ مثنوی

یکے نامہ صحیحتم پر شکفت کہ پروانے زوتوان برگرفت
چنان گفتم این نامہ نغز را کہ روشن کند خواند نش مغل را

ازیں نعمتہائے گوناگون شردہ آن سے رسید دل سامعہ افروزے شود کہ خاتمہ کار بر نیکوئی
شور و ابیدی سعادت یاوری نماید اگرچہ پور مبارک امروز مورد اصدا و عبرت نامہ
جہانیا نست و ہنگامہائے مہر و کیں از دور شورش ایند پرستان حقیقت پر شوہ ابوالوحدیت
گو سید و یگانہ بندہ دادری بیہال شمارند و کند اوران عرصہ دلاوری ابوالہمت نام تہند و از
یکتا نیان ہستی دشمن اندیشند و خرد ہوارہ با بوالفطرت سے سراید و از گزیدہ مردم این دو دمان
عالی شناسد و در قاتر عوام کہ آشوب خار بے تمیزی ست۔ برخی پرستاری دنیا نسبت دہند
و از فرورفتگان این گرداب پندارند و طائفہ از منہمکان کفر و الحاد انکارند و از نکو ہش و
سزانش انجمنہا بر سازند۔ مثنوی

صدواستان بوجہ آمد برو کاہ حیراں شوند گردوسہ حرفی رقم کنم
بشد الحمد کہ ازیں مراتب از تماشائے شگرف کاری روزگاہ بیروں نے شود بہ نکو ہندگان
و بدعت سرایان از خیر سگالی بیروں نے رود و زبان و دل بہ نفرین و آفرین نے آلاید۔
مثنوی

شنا سندہ گرنیت شوریدہ مغز بہرہ شناسد زوینا نغز
ہنرنا بد از مردم گوہری چونوازمہ و تالیقی از مشتری

دفتر سوم تمام شد

صلیٰ کا پتہ :- شیخ جان محمد بخش تاجران کتب علوم مشرقیہ کشمیری بازار لاکھو

نمبر	نام کتاب	نمبر	نام کتاب
۱	عبدالرزاق صدائے ۶۲۰	۱	آمالیق فارسی - فارسی ترجمہ کے لئے
۲	انتخاب سیر المتاخرین تا اخیر عہد جہانگیر	۲	بہترین کتاب
۳	نوٹس - اس پرچہ کے سوالات جوابی و تاریخی دو نوٹرز پر ہوں گے۔	۳	قرۃ العین و ترجمتین
۴	(۵) اخلاق جلالی ابحاث نغمہ فارح مطبوعہ	۴	پرچہ جات منشی عالم ۱۳۲۲ تا ۱۳۲۳
۵	نوکشور اعلیٰ	منشی فاضل ۱۹۲۶ء	
۶	علم الکلام از علامہ شبلی نعمانی	۵	پرچہ (۱) دبیر عجم
۷	درۃ الاخبار مطبوعہ ریور سٹی	۶	العروض و القوانی از مولانا رومی
۸	کشف المحجوب (تا اختتام احوال صوفیہ کرام)	۷	جوہر البحر (حصہ نثر) حصہ مقامات
۹	اعلیٰ غوثی کاغذ سفید طوسی کامل کتاب	۸	یدیع الزمانی خارج
۱۰	(۶) ترجمہ اردو سے فارسی میں اور جوہر مضمون فارسی	۹	نشر العجم حصہ پہارم کاغذ سفید طوسی
۱۱	اختیاری مضمون اردو	۱۰	کلمات الشعراء
۱۲	(۱) روح الاجتماع	۱۱	(۱۲) چار مقالہ مقدمہ و فرہنگ
۱۳	اقادیت مہدی	۱۲	انشائے افضل و غیر قول و رسم
۱۴	انتخاب مخزن حصہ دوم (نثر)	۱۳	حاجی بابا صفحہ فارسی کاغذ سفید طوسی
۱۵	روایے صادقہ	۱۴	سیاحت نامہ ابراہیم بیگ حصہ دوم
۱۶	ادبی خطوط غالب از محمد عسکری	۱۵	دکلاستہ مراغہ
۱۷	(۲) دیوان حالی مو مقدمہ شعر و شاعری	۱۶	(۳) انتخاب قصائد قافی جدید الطبع
۱۸	دیوان غالب اردو سے حالات و فرہنگ	۱۷	غزلیات نظیری سے حالات (تاریخ نامہ)
۱۹	بانگ دراجلد	۱۸	قصائد عرفی محشی اعلیٰ
۲۰	کتب امدادی	۱۹	منطق الطیر
۲۱	حدیقہ ارم اردو عمل دبیر عجم کاغذ طوسی اعلیٰ	۲۰	رباعیات بابا طاہر سے ترجمہ و حالات
۲۲	العروض و القوانی از مولانا محمد شفیق	۲۱	از ڈاکٹر سعید محمد عبداللہ الدائم سے - طوسی لٹ
۲۳	منشی فاضل مولوی فاضل	۲۲	رباعیات ابوسعید ابوالخیر سے حالات
		۲۳	(۱۱) مطلق السعدین از کمال الدین